

TWEE MALEISCHE HANDSCHRIFTEN.

I. KORTE INHOUD VAN DEN SJAIR SULTHAN MANŒOER SJAH GĚMPITA.

Onder de Maleische gedichten, vroeger door mij te Riouw gekocht, behoort ook dat, wat bovenstaanden titel draagt. Wie er de opsteller van is, heb ik niet te weten kunnen komen. Voorin staat deze aanteekening: „Ter herinnering schrijf ik „hier, dat ik dit werk heb gekocht van Entjik Awak Banta (?) „den toewan Bilal, op den 9ⁿ van de maand Sawal, des Don- „derdags morgens om acht ure, voor den prijs van acht dollars „en twee gulden, in het jaar 1279. Ook waarschuw ik hem, „die dit boek koopt, om het niemand te laten afschrijven, „want het is moeielijk te vinden en komt zelden te koop, daar „in dit werk vele schoone verhalen voorkomen en onder de „tien exemplaren geen enkel compleet is zooals dit. „ Uit deze aanteekening blijkt duidelijk, dat het werk zeldzaam is en dat het bijzonder in den smaak van den Maleier valt, anders zou de schrijver van het bovenstaande er geen *f* 22 ruim voor over hebben gehad. Wat het uitwendige van het boek betreft zoo kan er van gezegd worden dat het slecht en zeer onduidelijk is geschreven, dat de spelling doorgaande foutief is, dat ik nergens eene uitlating heb ontdekt en dat het van een bijzonder fraai geteekend en gekleurd hoofd is voorzien. Het geheel beslaat 256 pagina's, elk van gemiddeld 18 dubbele regels. Het rijm is over het algemeen vrij goed, de stijl ongedwongen, hier en daar zelfs niet ontbloot van dichterlijken gloed. De inhoud is in hoofdtrekken als volgt:

De vorst MANŒOER SJAH GĚMPITA regeerde in *Bagdad*. Hij was nog een jongeling. Geheel onverwacht laat hij een prachtig paleis bouwen, voorzien van honderd afzonderlijke kamers. Daarop beveelt hij zijnen staatsdienaren hem hunne dochters te brengen

en nog andere jonge maagden te zoeken tot het getal van 100 compleet was. De eerste minister en zijne vrouw hebben daarin weinig zin, doch 't baat hun niet veel. Ook de dochters der andere grooten en aanzienlijken worden met schrik en vrees vervuld en vluchten overal heen. Daarop volgt eene beschrijving van eenige jonge dochters, die tot den vorst worden gebracht. Een priester wordt ten hove ontboden, die onmiddellijk het honderdvoudig huwelijk voltrekt. Vervolgens brengt de vorst zijn tijd door met zich onder die vrouwen, die steeds bijwijken genoemd worden, te vermaken en verzuimt daarvoor de aangelegenheden van zijn rijk. Na verloop van eenigen tijd wenscht hij ook eene echte gemalin van vorstelijke geboorte te bezitten. Een gezantschap gaat daarom met een schip naar *Erak* om de jongste dochter van den vorst aldaar te vragen. Deze stemt in het huwelijk toe en geeft zijne dochter *ZAHARAH* met de gezanten mede. Te *Bagdad* aangekomen, wordt het huwelijk met veel luister voltrokken, doch weldra neigt het hart van den vorst weêr tot zijne bijwijken, zoodat hij zijne gemalin veronachtzaamt. Deze trekt zich dat zóó aan, dat zij zwaar ziek wordt en van hartzeer sterft. Roerend zijn haar afscheid en dood beschreven ¹. Nu had de vorst eenigen tijd berouw en laat vervolgens hare oudere zuster *ZAHOER* ten huwelijk vragen. Ook zij wordt hem, schoon aarzelend, geschonken. In den beginne ging weêr alles goed, doch al spoedig behandelde hij ook haar even als hare overleden zuster. Ook zij trekt zich dat zóó aan, dat zij korten tijd daarna aan de gevolgen sterft. Ook hare ouders sterven van verdriet over het verlies van hunne beide kinderen. Daarop huwt de vorst met eene prinses van *Jemen*, wie hetzelfde lot te beurt valt. Na den dood van deze vraagt hij de prinses van *Hindi*, die ouderloos is, ten huwelijk. Ook deze sterft van verdriet, zoodat na haren dood deze oostersche blauwbaard eene prinses van *Bosrah* huwt, die ook al den weg van alle anderen opgaat. Dit is ook het geval met eene prinses van *Damsjik*, die hij daarna neemt. Nadat deze zes prinsessen overleden waren, werd het hem moeielijk nog eene vrouw te vinden, die zich met hem in het huwelijksbootje wilde begeven. Eindelijk verneemt hij van eenige scheepsgezagvoerders, die zijn land bezoeken om er handel te drijven, dat in het land *Chopah* (?) eene bijzonder beminnelijke prinses was.

¹ Zie daarvan hier achter eene proeve onder no. 1.

Hij zendt zijne gezanten daarheen en geeft den vorst van *Chopah* de keuze tusschen toe te stemmen in het huwelijk of den oorlog. Deze besluit maar toe te geven en zendt zijne dochter. Het huwelijk wordt met bijzonderen luister voltrokken in tegenwoordigheid van vele vorsten. Hoewel nu de Sulthan ook deze zijne gemalin voor zijne bijzitten verwaarloost, zoo weet zij zich toch boven dit grievend leed te verheffen en het hart van haren gemaal voor zich te winnen. 't Gevolg daarvan is, dat zij in het leven blijft. Een bezoek van hare ouders verleent haar nieuwen steun. Na drie jaren gehuwd te zijn geweest brengt zij een zoon ter wereld, die den naam ontvangt van **SJARIF ISMAËL**. De omstandigheden van zijne geboorte worden zeer dichterlijk geschilderd ¹. Daarop ontbiedt de vorst de sterrewichelaars, die zijnen zoon veel geluk voorspellen, doch nadat er eerst voor hem en het rijk eenige moeielijkheden zijn in den weg gekomen, die echter goed zullen afloopen.

Hierop verplaatst de dichter zijne lezers met hunne gedachten naar het rijk van *Malabari* en verhaalt hoe deszelfs vorst zich zeer op zijne macht verhoovaardigde, doch hem door een zijner dienaren wordt voorspeld, dat zijn rijk veroverd zal worden door den zoon des Sulthans van *Bagdad*. Om dit te voorkomen wil hij dien den oorlog aandoen en hem met zijn zoon dooden, doch dit wordt hem door zijn eersten minister ontraden. Deze oordeelt het beter, dat hij beproeve hen met list te gronde te richten en te dooden, en biedt zichzelven aan om zulks uit te voeren. Hij verkleedt zich daartoe als sterrewichelaar en trekt naar *Bagdad*, om door leugenachtige voorspellingen onheil te stichten. Daar gekomen, weet hij zich den toegang tot den Sulthan te verschaffen en voorspelt dezen aangaande zijnen zoon en zijn rijk allerlei groote onheilen, die door dien zoon zullen veroorzaakt worden. De vorst, een bijzonder voorstander van sterrewichelarij, gelooft dat, beloont den leugenaar buitengewoon mild en besluit tot den dood zijns zoons. Al dadelijk werpt hij dat kind in drift van zich, zoodat het ergens met het hoofd tegen valt en eene diepe wonde aan het voorhoofd bekomt. Door de voorspraak van zijn eersten minister echter spaart hij het leven van zijn eenigst kind, maar laat het 's nachts in een groot bosch te vondeling leggen, zonder dat de moeder daarvan iets weet. Ook de beschrijving daarvan is zeer poëtisch en

---

¹ Zie de proeve no. 2 hierachter.

roerend ¹. Eerst toen het kind was weggebracht kwam de vorst tot bezinning, begon aan de waarheid der voorspelling te twijfelen en kreeg berouw. De smart der koningin, bij het vernemen van dit verpletterend bericht, wordt vervolgens in levendige kleuren geschilderd.

Intusschen wordt de prins SJARIF ISMAËL door een bedouin gevonden en mede naar huis genomen. Deze man en zijne vrouw waren met die vondst zeer in hunnen schik en noemen het kind ABOE ZAHID. Het groeit bij hen voorspoedig op, oefent zich zeer in den wapenhandel en wordt zulk een schoon jongeling, dat alle bedouinsche meisjes op hem verliefd raken en hem menig klein geschenk thuisbrengen. Zijne pleegmoeder is daarmede niet zeer ingenomen, want zij acht eene bedouinsche deerne veel te gering voor haren zoon. Gelukkig dat ook zijn hart op geen enkele van die ruwe schoonen wordt gecharmeerd. Eindelijk besluit hij om eens van huis te gaan en elders ook eenige andere kennis en wetenschap op te doen. Hij neemt afscheid van zijne pleegouders, die hij steeds voor zijne ware ouders houdt, en gaat, verzeld van twee kameraden, de dappersten der jonge bedouinen, en eenig vee verre van huis, om het laatste elders te weiden. Eindelijk komt hij aan een berg, beklimt dien en vindt op deszelfs top een Mohammedaanschen kluizenaar bezig met zijne gebeden te verrichten. Hij maakt met dien man kennis, wordt door hem in den Mohammedaanschen godsdienst onderwezen en omtrent zijne vorstelijke afkomst ingelicht. De kluizenaar raadt hem tot zijne ouders, den vorst en de vorstin van *Bagdad*, zoo spoedig doenlijk terug te keeren en geeft hem een wonderstaf op reis mede, doch hij besluit eerst de schande, hem en zijne ouders aangedaan, uit te wisschen door naar *Malabari* te gaan en zich daar te wreken. De kudde zendt hij naar zijne pleegouders terug en gaat nu, verzeld van zijne moedige makkers, naar dat land. Daar gekomen, vindt hij er een groot leger gereed staan om naar *Bagdad* op te rukken en den vorst van dat rijk den oorlog aan te doen. Met zijne beide makkers tast hij dat leger aan, verslaat deszelfs aanvoerders, neemt den gewaanden sterrewichelaar gevangen, doodt den Sulthan van *Malabari* in den krijg, nadat hij zich eerst aan hem heeft bekend gemaakt, laat daarop het volk in den mohammedaanschen

---

¹ Zie de proeve onder no. 3.

godsdienst onderwijzen en oefent straf uit op den leugenachtigen minister, dien hij aan de stadspoort laat ophangen. Ook de vorstin-weduwe en hare dochter worden door hem tot het ware geloof gebracht. Voor de laatste ontgloeit zijn hart in liefde, doch hij stelt zijne verloving en een huwelijk met haar uit, tot hij eerst zijne ouders heeft teruggevonden en hunne goedkeuring daarop ontvangen. Nadat hij het rijk *Malabari* heeft in bezit genomen, trekt hij met een leger naar *Bagdad* en voert ook de koningin-weduwe en hare dochter mede. Niet ver van *Bagdad* verwijderd, laat hij zijne pleegouders uit de woestijn halen en houdt ook die bij zich. Vervolgens zendt hij gezanten naar den vorst van *Bagdad* en doet hem weten, dat de vorst van *Malabari* gekomen is om hem te beoorlogen. De Sulthan van *Bagdad* en zijne gemalin hadden al die jaren over het verlies van hunnen zoon getreurd. Zij waren ziek en geheel vermagerd en rustten niet van hun kind overal te laten opsporen. Als herkenningsteeken geeft de oude vorst op een lidteeken aan het voorhoofd in den vorm van eene *alif*. Men voorspelt hem, dat hij binnen kort zijn zoon zou terugkrijgen, doch op het eigen oogenblik verschijnen de gezanten van den vorst van *Malabari*, om hem den oorlog te verklaren en zijn rijk op te eischen. De oude, kranke man besluit, om maar geen tegenweer te bieden en zendt een vredegezantschap tot den overweldiger. Deze komt met zijn gevolg in de stad en wordt luisterrijk ontvangen. Onder het spreken herkent zijn vader hem aan het lidteeken op zijn voorhoofd. Nu worden de bedouin en zijne vrouw ontboden, om te verhalen hoe zij aan hun pleegkind gekomen zijn. Uit hun getuigenis blijkt ook, dat hij werkelijk de vermiste kroonprins is. Nu is de vreugde algemeen. Nadat men van de eerste verrassing wat is bekomen, gaat men over tot het sluiten van het huwelijk van SJARIF ISMAËL met de dochter van de vorstin van *Malabari*. Daarop aanvaardt hij de regeering over beide rijken en houdt bij afwisseling in elk rijk een jaar verblijf. Alle feesten worden uitvoerig en in bijzonderheden beschreven. Verschillende huwelijken in de familie worden gesloten, zelfs de vorstin-weduwe van *Malabari* hertrouwt, en in verschillende rijken worden vorsten aangesteld.

Het geheele verhaal eindigt met deze woorden van den dichter: „Zoo is dan het gedicht van SJARIF ISMAËL ten einde, geschreven door mij, een onwetenden vreemdeling. Of de geschiedenis eene ware of eene onmogelijkheid is, weet ik niet,

want 't is geen openbaring van den engel Gabriël. Ik heb het slechts van hooren vertellen. Mochten er fouten in voorkomen, dan verzoek ik mij daarom toch niet te verguizen."

Uit deze inhoudsopgave blijkt, dat het werk wel verdiende in druk te verschijnen, hoewel het, om deszelfs mohammedaansche kleur, niet geschikt is ter verspreiding onder den inlander.

II. KORTE INHOUD VAN DE SJAÏR KAHAR 'LMASJHOER.

In een zeker land, *Asaf* genaamd, regeerde de sulthan KAMAR SJAÏH. Hij bezat drie kinderen, namelijk twee zoons en ééne dochter. De oudste zoon heette radja SJAMS OEDDIN, de jongste KAHAR 'LMASJHOER en de dochter, het jongste kind, DJOERIAH. Toen de oude vorst overleden was, besteedg SJAMS OEDDIN den troon. Hij was een rechtvaardig en streng vorst, die zeer voor het ware geloof ijverde, vorsten en volken onderwierp en dwong om Mohammedaansch te worden, en, zoo ze dit weigerden, den kop liet afslaan. Met dit doel overviel hij ook het rijk *Malabari* en overwon deszelfs ongeloovigen vorst. Deze had twee zeer schoone kinderen. Het oudste, een meisje, DJARIAH genaamd, werd door SJAMS OEDDIN tot echtgenoot genomen en tot vorstin verheven. Het jongste, een zoon, CHABARSJAH genaamd, bleef voortaan bij hem aan het hof. Toen de vorst liet onderzoeken, of er nog een rijk van ongeloovigen was, werd hem bericht, dat het rijk *Soek Adi* in dat geval verkeerde. Het werd geregeerd door eene vorstin, sulthane ARDI genaamd, eene ongeloovige van joodsche afkomst. Zij was eene achternicht van SJAMS OEDDIN. Deze zond daarop zijnen broeder, KAHAR 'LMASJHOER, en zijnen zwager, CHABAR SJAÏH met een groot leger op haar af. Na eenigen tijd gemarcheerd te hebben komt dit leger aan het rijk *Adjem*. De vorst aldaar had eene schoone dochter, de prinses SABIJAH geheeten, die met KAHAR in den echt wordt verbonden. Eene maand daarna breekt het leger weêr op en trekt verder. Zoo komt het dan ook bij het rijk *Braham*, welks vorst, CHAMZAH, een jongere broeder is van KAHAR's vader, den sulthan KAMAR SJAÏH. Deze bezat twee kinderen, een zoon en eene dochter, de eerste heette AMIR SJAÏH, de laatste NILAKANDI. Deze vorst was bezig allerlei voorbereidselen te maken voor eene reize naar het land *Asaf*, waar hij zijnen neef SJAMS OEDDIN een bezoek

wilde brengen. Nog juist bij tijds komt KAHAR met zijn leger in het rijk *Braham* aan en verneemt daar, dat dit rijk den jongeren broeder zijns vaders, dus zijn oom CHAMZAH, toebehoort, en dat deze gereed staat om met een groot gevolg naar *Asaf* te trekken. Dadelijk laat hij hem van zijne komst verwittigen. Na eene aangename kennismaking en een kort verwijl aan het hof, vertrekt KAHAR 'LMASJHOER weêr met zijn leger en komt eindelijk bij de stad *Soek Adi*, het doel van zijn tocht, aan. De tenten worden opgeslagen op de groote vlakte voor de stad en KAHAR zendt gezanten met brieven tot de vorstin, waarin hij haar aanmaant Mohammedaansch te worden en afstand te doen van de regeering, daar het met het ware geloof in strijd is als eene vrouw regeert. Hij laat haar slechts de keuze tusschen dit en den oorlog. Op het hooren daarvan ontsleeft de vorstin in toorn en zendt de gezanten terug met de boodschap, dat zij den strijd aanvaardt. Den volgenden morgen reeds trekt zij met een leger uit, den vijand tegemoet en beide legers raken daarop slaags. Na een hevig gevecht moeten de Asaffers wijken en al hunne aanvoerders worden of gevangen, of gedood, zelfs CHABAR SJAH valt in 's vijands handen. KAHAR strijdt persoonlijk met de sulthane ARDI en ook hij wordt door haar gevangen genomen en met ketenen beladen in de gevangenis geworpen. Intusschen zijn zeven man van zijn leger gevlucht. Na veel omzwervens komen zij in het rijk *Asaf* bij sulthan SJAMS OEDDIN met het bericht van de nederlaag. Deze is radeloos, doch laat ten slotte een nieuw leger op de been brengen en zendt, op raad van zijn vizier, brieven naar *Alabari*, tot zijn schoonvader, om hulp, terwijl dan het zoo gevormde leger onderweg ook het rijk *Braham* zal aandoen, om op nieuw met hulptroepen versterkt te worden. Spoedig komt de vorst van *Alabari* met een groot leger opdagen. Daarop neemt SJAMS OEDDIN afscheid van zijne hoog zwangere vrouw en zijne moeder, en geeft tevens de noodige bevelen voor de troonsopvolging ingeval hij mocht komen te sneuvelen. Aan het rijk *Braham* gekomen, gaan ook CHAMZAH, de vorst van dat rijk en oom van SJAMS OEDDIN, benevens diens zoon AMIRSJAH mede ten strijde en leveren de noodige hulptroepen. Eindelijk komt men te *Soek Adi* aan en de strijd wordt begonnen, doch ook nu weêr met een voor SJAMS OEDDIN allerongelukkigst gevolg. Hij en zijn neef worden gevangen genomen. Daarop mengen zich de beide oude vorsten, die meê opgetrokken

waren, in den strijd, doch ondervinden een gelijk lot. De sulthane ARDI verhoovaardigt zich niet weinig op al deze overwinningen en laat groote feesten aanrichten. In dien tusschentijd ziet de gemalin van SJAMS OEDDIN, de vorstin DJARIJAH, te vergeefs naar tijding uit. Zij bevalt van een zoon, dien zij MOEHAMMAD NOER DIN noemt. Hoe lief zij dat kind ook heeft, toch besluit zij het achter te laten en haren gemaal te gaan opzoeken. Stil verkleedt zij zich in mansgewaad en verlaat 's nachts heimelijk het paleis. De grootmoeder, 's morgens wakker wordende, vindt tot hare verbazing wel het kind, maar de moeder niet. Weldra begrijpt zij, dat zij door deze met het, nu geheel ouderlooze, wicht is achtergelaten en gevoelt daarover de diepste smart.

Wijders wordt er verhaald van den sulthan MALIK SJAH in het rijk *Bagdad*. Deze had eene dochter LILAN LILA geheeten, die als held of voorvechter (*pəhalawan*) gekleed ging, want van hare kindsheid af was zij als jongen grootgebracht en haar naam veranderd in dien van SJAH ROEM OELEMA. De vorst had tot deze zonderlinge handelwijze de toevlucht genomen, om te voorkomen, dat zij stierf, want hij had vele schoone dochters gehad, doch die waren allen vroeg gestorven. Hij trachtte haar dan als jongen verkleed in het leven te behouden. Naarmate zij grooter werd nam zij toe in dapperheid. Eens op zekeren dag gaf zij aan hare kameraden te kennen, dat zij haakte naar den krijg en zelfs wenschte, dat haar land in oorlog werd gewikkeld, om in de gelegenheid te zijn hare dapperheid te toonen. Zij vroeg hun, of zij niet een vorst wisten, die op dat oogenblik in oorlog gewikkeld was. Daarop deelden zij haar mede, wat zij van kooplieden aangaande de vorstin van *Soek Adi* hadden vernomen. Hoe deze den vorst van *Asaf* en nog drie anderen, die haar wilden dwingen Mohammedaansch te worden, had overwonnen en in de gevangenis geworpen. Nu is haar besluit genomen. Met deze vorstin wil zij zich meten. Zij vraagt aan haren vader eene maand verlof om haren leermeester of leermeesteres (*goeroe*) te gaan bezoeken. Dit wordt haar verleend, doch nu, zonder zelfs afscheid van hare moeder te nemen, gaat zij van slechts zeven makkers verzeld en te paard op weg naar *Soek Adi*. In een zeker groot bosch komt zij aan eenen vijver, waarin zij een bad neemt. Intusschen heeft de vorstin DJARIJAH overal rondgezwoven om haren man te zoeken. Eindelijk komt zij aan de

plaats, waar **SJAH ROEM** juist bezig is zich te baden. Deze, onthutst door een jongeling verrast te worden, vraagt wie zij is en van waar zij komt. Zij geeft op, dat zij **TAMIR DARI** heet, uit het land *Asaf* komt en naar *Soek Adi* gaat om haren broeder te zoeken, die door de vorstin van dat land wordt gevangen gehouden. Daar zij bovendien bekend, dat hare kleeding slechts eene vermomming en ook zij eene vrouw is, besloot **SJAH ROEM** haar te helpen en met hare zeven makkers verzelt zij haar nu naar *Soek Adi*. Daar gekomen, vernemen zij van eene oude vrouw, die zij toevallig ontmoeten, dat alle, vroeger ten strijde getogen, vorsten zijn geslagen, krijgsgevangen gemaakt en in de gevangenis geworpen. De beide vorstinnen besluiten daarop de stad met hun gevolg binnen te dringen en daar *amok* te maken, op hoop haar zoo in hunne macht te krijgen. Zij volvoeren dit plan en hebben het geluk velen, onder anderen ook de voornaamste staatsdienaren te dooden en de vorstin **ARDI** gevangen te nemen. Deze laten zij opsluiten en aanvaarden nu met hun beiden het bestuur. Het volk wordt onmiddellijk Mohammedaansch gemaakt, vervolgens al de gevangen vorsten bevrijd en gezanten naar de verschillende rijken gezonden om hunne verwanten te ontbieden. **SJAH ROEM** en **TAMIR DARI** maken zich echter aan hen niet bekend. Ook de moeder van **SJAMS OEDDIN** met zijn kind, dat in zijne afwezigheid geboren is, komt in gezelschap van al de anderen in het rijk *Soek Adi* aan. **TAMIR DARI**, die als eerste, en **SJAH ROEM**, die als tweede vorst onder haar het bewind voert, houden zorgvuldig hunne afkomst en sekse verborgen. Zij wijzen ieder een paleis ter bewoning toe. Intusschen gist **KAHAR 'LMASJHOER** dat **SJAH ROEM** eene vrouw is, doet eene poging om zich daarvan te vergewissen, die hem maar half gelukt en haar beschaamd en toornig maakt. Hij ontvlamt voor haar in liefde en volgt haar overal. **SJAMS OEDDIN**, daarentegen, is nog altijd bekommerd over zijne verdwenen gade en wil herhaalde malen zich verwijderen om haar te gaan zoeken, doch wordt door **TAMIR DARI** telkens gedwongen dit uit te stellen. Ook **SJAH ROEM** verlangt tot haren vader te *Bagdad* terug te keeren en hem uit de ongerustheid te helpen, waarin hij sedert hare verdwijning verkeert. **TAMIR DARI** echter beweegt haar te blijven en hare zeven volgelingen, die haar hadden vergezeld, te zenden om haren vader te halen. Deze zeven komen te *Bagdad* aan en verhalen den vorst het gebeurde. De oude man en zijne

vrouw gaan reeds den volgenden dag, verzeld van een groot gevolg, op reis naar *Soek Adi*. Daar gekomen, worden zij door *SJAH ROEM* ontvangen, in tegenwoordigheid van *TAMIR DARI* gebracht en alle vorsten en grooten aan hen voorgesteld behalve *KAHAR 'l.MASJHOER*. Deze kan zij niet voorstellen zonder te kleuren van verlegenheid en schaamte, en daar nogtans de oude vorst wil weten wie hij is, maakt *TAMIR DARI* hem met dien held bekend. Wederom na verloop van eenigen tijd krijgt *KAHAR 'l.MASJHOER* door middel van bespieding de zekerheid, dat èn *SJAH ROEM*, èn *TAMIR DARI*, welke laatste het zeer moeilijk valt zoo nabij haren man en haar kind hare rol vol te houden, beide vrouwen zijn, en deelt dit aan zijne makkers mede, die zich daarover recht vroolijk maken. Intusschen wordt de vader van *TAMIR DARI*, of liever van de verdwenen vorstin *DJARIAH*, begaan met het lot van de gevangene *ARDI* en vraagt als eene bijzondere gunst hare invrijheidstelling van *TAMIR DARI*. Dit verzoek wordt toegestaan en aan *ARDI* de vrijheid geschonken, mits zij zich tot het ware geloof bekeert. Zij volgt dien raad en wordt daarop door den ouden vorst tot zijne dochter aangenomen. Vervolgens besluit *TAMIR DARI* om *ARDI* met *CHABAR SJAH*, haren broeder, doch die haar nog niet heeft herkend, in het huwelijk te verbinden, zoodat zij dan werkelijk de schoondochter van den ouden man wordt. De voltrekking van het huwelijk heeft met veel luister plaats, doch bij al de feesten, daaraan verbonden, denkt *SJAMS OEDDIN* slechts aan zijne verdwenen gemalin en vormt het plan om zich maar heimelijk te verwijderen en haar te gaan zoeken. Ook *TAMIR DARI* kan zich niet langer bedwingen. Zij spreekt met *SJAH ROEM* af, dat zij zich als *DJARIAH* wil bekend maken. Daarop kleedt zij zich als vorstin en ontbiedt haren vader met haren man en haar kind bij zich in het paleis. Dadelijk wordt zij herkend. De verbazing en vreugde zijn algemeen. Ophelderingen volgen en aan vreugdetranen is geen gebrek. Vervolgens wordt een huwelijk op touw gezet van *AMIR SJAH* met de prinses *DJOERIAH*, zuster van *SJAMS OEDDIN* en van dezen laatste met de prinses *NILA KANDI*. 't Klinkt wel vreemd, dat de trouw en opoffering zijner vrouw *DJARIAH* met het nemen van een tweede vrouw wordt vergolden, doch zijzelve scheen daartegen hoege-naamd geen bezwaar te hebben en blijft ook later nog altijd de meest geliefde. Eindelijk weet ook *KAHAR 'l.MASJHOER* de preutsche en dappere *SJAH ROEM* meester te worden, doch niet

dan na veel tegenstribbelen, waarbij zij hem zelfs tot een strijd in het open veld uitdaagt. DJARIAH weet de zaak bij te leggen en haar over te halen om van rol te verwisselen en weêr vrouw te worden. Ook dat huwelijk wordt met veel luister gesloten. Daarop keert ieder naar zijn eigen land terug en de regeering van *Soek Adi* wordt door DJARIAH aan CHABAR SJAÏ, den man van ARDI, overgegeven, zoodat deze laatste door haren gemaal weêr in het bezit van haar Rijk geraakt. Het gedicht eindigt met den lof van SJAMS OEDDIN en zijne gade DJARIAH, en verder van zijne regeering over het land *Asaf*, dat voortaan jaarlijks door alle bovengenoemde vorsten en vorstinnen met een bezoek wordt vereerd.

En nu nog iets over het werk in het algemeen. Het bevat 189 pagina's, elk van gemiddeld 20 dubbele regels. Het rijm is vrij goed. Uitlatingen heb ik er niet in aangetroffen. Het onderscheidt zich door uitvoerige beschrijvingen van gevechten, feesten, kleeding en diergelijke. Als schrijver, of liever opsteller, werd mij genoemd *Radja* ABDOELLAH van het eiland Pënjëgat, die in 1858 moet gestorven zijn. Van zijne hand moeten nog drie andere gedichten bestaan, als: *Sjair Sjarkan*, *Sj. Entjik Dosaman* en *Sj. Madli*, die mede in mijn bezit zijn.

Leiden, 28 Mei 1880.

H. C. KLINKERT.

PROEVEN VAN MALEISCHE POEZIE.

1. HET STERVEN VAN DE PRINSES ZAMARAH.

Zij gevoelde geen smart meer. Toen zij de oogen opende zag zij, dat de vorst haar op zijn schoot genomen had en dat alle bijwijken tegenwoordig waren. Daarop sprak zij minzaam, terwijl zij de hand des vorsten in de hare sloot: „Vergeef mij toch, zoo ik iets heb misdaan. Mijne trouw en toegenegenheid waren oprecht. Mijne ziekte loopt op sterven uit en daarom vraag ik Uwe Majesteit om vergeving. Geef mijn gemoed rust op den weg naar de eeuwigheid, opdat ik daarop niet verdwale. Het ergere en bedroeve u niet, dat ik terugkeer naar het land der bestendigheid. In den hemel is 't de plaats voor vreugde. God verwijdere van mij het helsche vuur. En gij, o alle jonkvrouwen, vergeef mijne misslagen. Koester geen verkeerde gedachten, daar ik in deze wereld van u scheid. En gij, o jonge

vorst, luister naar mijne bede: Breng mijne groeten over aan mijne ouders en aan mijne zuster. Ook hun vraag ik vergeving. Als zij vernemen dat ik overleden ben, moeten mijne ouders niet treuren. Ook gaf zij bevelen omtrent de aangelegenheden van het hof, want zij voelde haar einde naderen. De vorst had innig medelijden met haar en weende zeer. Al weenende sprak hij: O mijne lieve, glans der kroon, waarom spreekt ge aldus en welke gevoelens zijn dit? Gij hebt geene schuld; alle schuld drukt op mij. Vergeef mij toch hetgeen ik u gedaan heb. Allen die de vorstin hoorden spreken ging het ter harte. Al de bijwijven weenden luid, doch nog veel meer hare voedsters en hare hofjuffers, die met haar van één leeftijd waren. 't Was alsof hun de borst werd van een gereten bij het zien van den toestand harer meesteres, die zoo zwaar ziek was. Zachtken veeiden zij hare zweetdruppels af. Het was reeds diep in den nacht, het schijnsel van lantaarns en lampen begon te verbleeken. Buiten en binnen stond het vol menschen, toen de eerste minister binnentrad. Tegen het aanbreken van den dag verergerde de ziekte zeer, zoodat naar het bevel van den Heer de vorstin overleed. Zij stierf op den schoot van haren gemaal en sloot hare beide oogen. Om hare lippen speelde een glimlach, haar hoofdhaar hing over hare armen en haar aangezicht blonk door 't geloof dat in haar was. Op 't eigen oogenblik toen hare ziel het lichaam verliet tradt zij de eeuwigheid binnen.

2. DE GEBORTE VAN SJARIF ISMAËL.

Toen de negen maanden en negen dagen juist voltallig waren, gevoelde de vorstin zich onpasselijk. Het was de vijftiende dag van Sjaban en wel Vrijdag-nacht te drie ure in den morgen. De hanen kraaiden links en rechts en het was juist vloed; de bloemen openden zich en hun geur verspreidde zich langs al de bloemvazen; de bijen zogen er aan en zweefden in 't rond alsof zij een pas geboren prins wilden verwelkomen. De echtgenooten der Ministers vergaderden, honderd hofdames stonden aan weerskanten, de zeven vroedvrouwen kwamen naderbij, het was een algemeene drukte. . . . De ongesteldheid der vorstin nam toe; vier voedsters zaten te wachten. Eensklaps, door de almacht des Heeren, ontstond er een storm in het land; zijn bulderen was onbeschrijfelijk. De vorst ontstelde, 't was of de aarde schudde. De donder ratelde en bliksemstralen doorklieften herhaaldelijk

de lucht. Alle inwoners verschrekten en vluchtten hier en ginds. Velen bergden zich in de stad; hun vrees was onbeschrijfelijk. Anderen waren zoo ontsteld, dat zij hunne kinderen en kleinkinderen verzamelden en in de rotsen vluchtten. Er waren er die riepen en schreeuwden: Komt hier kinderen en kleinkinderen, want de wereld staat op 't punt van te vergaan. Zoo ging het onder de groote menigte toe, nog erger evenwel was de angst binnen in het paleis. In één oogenblik was alles duister. Alle lampen en kaarsen werden uitgebluscht. Daarop zeiden de vrouwen der Ministers tot Zijne Majesteit: Wat zullen wij onder deze omstandigheden doen? Het is stikdonker en de vorstin moet bevallen! Uwe Majesteit bevele toch, dat men spoedig licht brenge. De vorst was radeloos. Toen men licht gebracht had doofden alle lichten wederom uit en vielen naar beneden. Daarop verliet de vorst zijne gemalin eene wijle, haar toevertrouwende aan de vier voedsters. Hij spreekt zijne vrouw moed in en gaat daarop zelf licht halen. In het slaapvertrek opende hij eene gebeeldhouwde kist, haalde daaruit de kroon en plaatste die op den troon. Het licht, dat daarvan uitstraalde, overtrof het schijnsel van alle lampen en schitterde het gheele paleis door. Daarop baarde de vorstin een zoon.

3. SJARIF ISMAËL TE VONDELING GELEGD.

Toen de vier Staatsdienaren aldus met elkander beraadslaagd hadden, tilden zij Sjarif Ismaël op en plaatsten hem boven op een dichten steen. De prins ontwaakte niet, want zijn slaap was zeer vast. Door klimop-ranken werd hij overschaduwde. Toen de zeven mantri's dat zagen werden zij geroerd. De boschkrekels sjirkten in menigte: 't was alsof de voedsters bij het kind zaten te zingen. Ook de treur-uil hield zich niet stil: 't was alsof 't geluid van zijne moeder zich liet hooren. De takjes der boomen zwiepten heen en weder en de groote takken werden door den wind bewogen: 't was alsof de voedsters het kind met waaiers afkoelden, terwijl zij daarbij neurieden. Het kind sliep rustig door, hoewel het alleen was en gevoelde zich als in de nabijheid zijner moeder door zoogsters en voedsters bewaakt. De wonde aan zijn voorhoofd zag er uit alsof het een geteekende streep was. Het sliep zoo gerust alsof 't in slaap was gesust in een besloten slaapvertrek met gordijnen. De zeven mantri's keerden daarop naar huis terug met weedom in hun hart en toen het daglicht aanbrak, bereikten zij eerst weder de stad.